

Jakso 3 tiivistelmä

Renessanssi alkoi kehittyä antiikin kulttuurin elpymisenä Pohjois-Italiassa 1300-luvulla. Kaupunkivaltioiden ruhtinaat ja kauppiat vaurastuivat ja alkoivat sijoittaa taiteeseen. Ruhtinainien suojissa ja sponsoroinnissa monet kuuluisat taiteilijat, kuten Leonardo da Vinci (1452–1519) ja Michelangelo (1475–1564), saivat työskennellä ja kehittyä.

1300-luvulla Italiassa syntynyt humanistinen kulttuurivirtaus keskittyi ihmisyyden tutkimukseen. Antiikin sivistyksen ihannointi johti kyvykkään yksilöllisen ihmisen ihannointiin. Renessanssiaikana eli monitaitoisia yleisneroja, kuten Leonardo da Vinci.

Renessanssitaide sai vaikutteita antiikin mytologiasta. Kuva- ja veistotaiteessa alettiin kirkollisen taiteen lisäksi tehdä paljon maallista taidetta, kuten muotokuvia. Taiteilijat alkoivat signeerata teoksensa ja kuvata ihmiset yksilöllisin piirtein. Renessanssiaikana kehitettiin keskeisperspektiivi, jossa esineet ja kohteet näyttävät sitä pienemmiltä, mitä kauempana ne ovat.

Reformaatio alkoi 1500-luvulla. Sen taustalla oli katolisen kirkon johdon pröystäilevä elämäntapa ja erityisesti anekapkaan kohdistunut arvostelu. Kirkko oli vaurastunut vuosisatojen mittaan verotusoikeutensa ja saamiensa lahjoitusten ansiosta.

Reformaation seurauksena läntinen kristikunta jakautui protestanttiseen ja katoliseen osaan ja kristillinen yhtenäiskulttuuri mureni. Kiista oikeasta uskosta johti Euroopassa uskonsotiin, jotka päättyivät Westfalenin rauhaan (1648).

Kirjapainotaidon ansiosta protestanttinen uskonto levisi myös kansankielellä ja lukutaito yleisty. Katolinen kirkko aloitti oman reformaationsa eli vastauskonpuhdistuksen. Sen tueksi perustettiin jesuiittajärjestö, joka teki lähetystyötä ja koulutti jäseniään oikean uskon opettajiksi. Omissa maissaan protestantit saivat paljon pahaa aikaan hävittämällä katolisen kirkon veistoksia ja maalaamalla kalkilla seinien maalauksia piiloon.

Reformaatio ja uskonsodat lisäsivät kuninkaiden valtaa 1600-luvulla. Osasta Euroopan hallitsijoista tuli itsevaltiaita, joilla oli rajaton valta.

1600-luvulla syntyi uusi taidesuunta barokki, jossa korostuivat mahtavuus, koristeellisuus ja symmetria. Barokki sopi katoliselle kirkolle, joka reformaation jälkeen rakensi yhä upeampia kirkkoja. Mahtipontinen barokkitaide korosti kuninkaiden valtaa. Esimerkiksi Ranskan kuningas Ludvig XIV rakennutti valtavan Versaillesin barokkipalatsin mahtavine puutarhoineen yksinvaltiuden, hovielämän ja hallinnon keskuksiksi.

Porvaristokin tilasi vaurauttaan korostavia taideteoksia. Barokkimaalareista tunnetuimmat olivat flaamilainen Peter Paul Rubens (1577–1640) ja hollantilainen Rembrandt (1609–1669).

Uudella ajalla alettiin etsiä tietoa havaintojen ja kokeiden avulla. Tätä kutsuttiin empirismiksi. Maakeskisen maailmankuvan tilalle tuli Nikolaus Kopernikuksen (1473–

1543) esittelemä aurinkokeskinen maailmankuva. Kirkon oli vaikea hyväksyä uusia käsityksiä ja esimerkiksi Galileo Galilei (1564–1642) joutui inkvisition kuultavaksi puolustaessaan Kopernikuksen käsityksiä. Kokeiden lisäksi uutta tietoa etsittiin järkeilemällä. Isaac Newtonin (1642–1727) tutkimukset muun muassa painovoimasta johtivat mekanistisen maailmankuvan syntymiseen.